

نقش دینداری در ارتقای سلامت نظام اداری

هما درودی

گروه مدیریت بازرگانی، واحد زنجان، دانشگاه آزاد اسلامی، زنجان، ایران.

homa_doroudi@yahoo.com

بهجت آب چر

کارشناس ارشد، گروه مدیریت بازرگانی، واحد زنجان، دانشگاه آزاد اسلامی، زنجان، ایران.

b_abchar@yahoo.com

چکیده:

هدف از این پژوهش بررسی نقش دینداری در ارتقای سلامت نظام اداری در دانشگاه های سراسری استان آذربایجان شرقی می باشد. بر این اساس از طریق مرور ادبیات نظری و پیشینه تحقیق مدل مفهومی و فرضیه های تحقیق ارائه شدند. با توجه به جامعه آماری مورد پژوهش و با کمک جدول دموگراف، حدود ۳۲۲ نفر به عنوان نمونه انتخاب و سپس داده های مورد نیاز از طریق پرسشنامه از کارکنان دانشگاه های آزاد اسلامی استان آذربایجان شرقی جمع آوری شدند. بنابراین بر حسب هدف، تحقیق کاربردی است و از نظر گردآوری و تحلیل داده ها به روش توصیفی - پیمایشی می باشد. بدین منظور پس از انجام بررسی های میدانی و کتابخانه ای الگوی مفهومی تحقیق ترسیم شد. جامعه آماری در نظر گرفته شده، دانشگاه های آزاد اسلامی استان آذربایجان شرقی، می باشد. اعتبار شاخص کلی دینداری و سلامت نظام اداری (۰,۹۴ و ۰,۷۵) بدست آمد. اطلاعات بدست آمده با انجام محاسبات آمار توصیفی و آمار استنباطی به کمک نرم افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

واژگان کلیدی: دینداری، کیفیت زندگی کاری، سلامت اداری، نظام سلامت اداری.

۱- مقدمه

موفقیت و کامیابی هر نهاد و سازمانی، به عوامل متعددی بستگی دارد که نیروی انسانی یکی از مهمترین آنهاست (علامه، ۱۳۸۷). به عقیده صاحب نظران به منظور مطلوبیت ساختن کار باید به سلامت کارکنان، ایمنی و رضایت آن ها به عنوان پیش شرط اثر بخشی سازمانی توجه کرد (شوف، ۲۰۰۴). حصول اطمینان از کیفیت زندگی کاری یکی از بهترین روش های جذب و نگهداری کارکنان با استعداد و همچنین کسب عملکرد بهتر برای سازمان است. وجود شرایط مطلوب کاری یکی از ضرورت های انجام فعالیت افراد در سازمان هاست. وضعیت مناسب کاری که از آن به عنوان کیفیت زندگی کاری تعبیر می شود، موجب به وجود آمدن انگیزه و رضایت خاطر افراد می شود و آنها را به کار و تلاش بیشتر و مطلوب تر سوق میدهد (مورین، ۲۰۰۳). کیفیت زندگی کاری ساختار چند بعدی پویایی است که در حال حاضر مفاهیمی همچون امنیت شغلی، سیستم پاداش، فرصت های ارتقا و آموزش و مشارکت در تصمیم گیری را در برمی گیرد (سنسیدین، ۲۰۰۱).

۲- بیان مساله

رضایت از زندگی از شاخص های مهم اجتماعی است که نسبتا دیر به حوزه علوم اجتماعی راه یافت، با وجود آنکه این شاخص ذیل مفهوم کلی تر کیفیت زندگی و در واکنش به سنجش های اقتصادی طرح شد، اما به زودی به حوزه ای مستقل و مهم تبدیل گشت. «رضایت از زندگی» مفهوم فراگیر و در عین حال پایدارتری است که منعکس کننده احساس و نظر کلی مردم یک جامعه نسبت به جهانی است که در آن زندگی می کنند. اهمیت آن نیز از حیث دلالت هایی است که بر ویژگی های پایدار نظام اجتماعی دارد (گودرزی، ۱۳۸۸). رضایت از زندگی، همبستگی بالایی با احساس خوشبختی، اعتماد متقابل و احساس تعهد با جامعه دارد و

نشانه نگرش فرد به خود و جهان پیرامونی است. سطح پایین رضایت از زندگی به گرایش های منفی نسبت به کل جامعه مربوط می شود.

فساد پدیده‌ای است که کم و بیش در کلیه کشورهای جهان وجود دارد. اما نوع، شکل، میزان و گستردگی آن در هر کشور متفاوت است، همانطور که نتایج و پیامدهای آن نیز بنا بر نوع سازمان سیاسی و اقتصادی و سطح توسعه یافتگی تفاوت دارد. در هر صورت فساد موجب انحطاط است، سیاست‌های دولت را در تضاد با منافع اکثریت قرار می‌دهد، باعث هدر رفتن منابع ملی می‌شود و به کاهش اثربخشی دولت‌ها در هدایت امور می‌انجامد و از این طریق اعتماد مردم نسبت به دستگاه‌های دولتی و غیردولتی کاهش یافته، بی‌تفاوتی، تنبلی و بی‌کفایتی افزایش می‌یابد.

فساد اداری مانع سرمایه‌گذاری می‌شود و مسیر رشد و توسعه اقتصاد را با موانع بسیار مواجه می‌سازد و از طریق هدایت ناصواب استعدادها و منابع بالقوه و بالفعل انسانی به سمت فعالیت‌های نادرست برای دست‌یابی به درآمدهای سهل‌الوصول، زمینه رکود در تمام ابعاد فراهم می‌سازد. از طرف دیگر، هر کجا فساد ریشه بدواند، روزبه روز بیش‌تر شده، مقابله با آن بسیار دشوار می‌شود و ریشه‌های آن هر روز عمیق‌تر در بطن جامعه نفوذ می‌کند. بنابراین مقابله با فساد در عرصه اداری ضرورتی جدی و انکارناپذیر است. (جلیل خانی^{۱۸}، ۱۳۸۸).

اگر یک کارگر واقعا احساس کند که کیفیت زندگی کاری او بهبود یافته است، اعم از اینکه این بهبود نتیجه‌ی عملکرد خودش یا سیاست‌های سازمانی در جهت افزایش بهره‌وری باشد، این مطلب به کارگر نیروی بیشتری در جهت انجام وظیفه اش می‌دهد و باعث رضایت او از کار در سازمان و افزایش تعهد نسبت به سازمان می‌شود و موجب کاهش غیبت و جابجایی‌ها و انحرافات رفتاری و تخلفات اداری می‌گردد. (پورولی^{۱۹}: ۱۲۷: ۱۳۸۷).

¹⁰ Jalil khani

¹⁹ Pour vali

به رغم نگاه بدبینانه‌ی روانشناسان به مذهب، از همان ابتدای شکلگیری روانشناسی کاربردی، تحقیقات در زمینه‌ی رابطه‌ی مذهب و سلامت روانی، اغلب بیانگر رابطه‌ی مثبت بین این دو متغیر بوده است. از دهه‌ی ۵۰ میلادی تحقیقات بیانگر تأثیر مداخلات مذهبی بر بهبود آلام روانی بودند. از جمله می‌توان به تأثیر نماز و دعا بر کنترل اختلالات روانشناختی اشاره کرد. مرور تحقیقات در سال‌های اخیر این تأثیر را برجسته تر می‌کند. از دهه‌ی ۹۰ به دنبال ناکامی نسبی متخصصین حرفه‌ای بهداشت روانی از فنون و شیوه‌های مداخله‌ی مرسوم و به دنبال تحقیقات متعدد و نتایج آنها بیانگر تأثیر مثبت مذهب بر سلامت روان بود، رویآوری به مذهب افزون گردید (جانزگر، ۱۳۸۶).

بررسی‌های انجام شده در زمینه‌ی مذهب و سلامتی نشان داده‌اند که دست کم برخی از انواع رفتارهای مذهبی با افزایش سطح سلامت روانی و جسمی ارتباط دارند (شجائیان، ۱۳۸۱).

آیا می‌توان با افزایش و تقویت دینداری و با اتکا به آموزه‌های اسلام سلامت نظام اداری را تأمین کرد؟ آیا می‌توان در قرن حاضر که عصر آشفتگی روحی و روانی و عصر اضطراب است، با تمسک به رهنمودهای دین مبین اسلام و به کارگیری دستورات شریعت بر این بحران غلبه نمود؟

در جامعه‌ی ایران نیز برخی تحقیقات رابطه‌ی مذهب را با مؤلفه‌های روانشناختی مورد بررسی قرار داده‌اند. سلامت نظام اداری می‌تواند تمایل حرفه‌ای‌ها بکار در کنار یکدیگر را از طریق تغییر نگرش‌های منفی و کشف زمینه‌های مشترک در آینده بالا ببرد (پریست و همکاران، ۲۰۱۱). در این پژوهش به دنبال بررسی تأثیر دینداری، در اینجا دین مقدس اسلام و آموزه‌های آن، بر سلامت نظام اداری در دانشگاه‌های آزاد اسلامی استان آذربایجان شرقی هستیم.

۳- اهمیت و ضرورت پژوهش

اهمیت و ضرورت انجام پژوهش با توجه به ابعاد و زوایای مختلف روشن میگردد:

پیامدهای فساد اداری: اهمیت مطالعه عوامل موثر بر فساد اداری از طریق پی بردن به آسیب ها و پیامدهای این پدیده بیشتر نمایان می گردد. در بسیاری از کشورهای در حال توسعه عامه مردم، سازمان های غیر دولتی و رسانه ها به فساد اداری به عنوان تنها عامل اصلی تحت سلطه ی دیگران بودن و رشد اقتصادی ضعیف نگاه می کنند. فساد اداری یکی از موانع اصلی در توسعه است. برخی پژوهش ها چنین نتیجه گرفتند که فساد اداری به پایین آمدن سطح سرمایه گذاری های خصوصی تاثیر می گذارد و به شکل معنادار و واضحی سرمایه گذاری مستقیم خارجی را کاهش می دهد. و این روند به بحرانهای مالی و تخصیص منابع فرعی و تحریف هزینه دولت و بازده دولت و تورم کمک می کند. (سامان مهدوی^{۲۰}، ۱۳۹۰)

جهت مسئولیت اجتماعی به سمتی است که فواید اجتماع در آن امتداد است. لذا تلاش بر این بوده است که سود و زیان سازمانها به گونه ای باشد که مردم هزینه اضافی متحمل نشوند. منظور از مسئولیت اجتماعی این است که که سازمان ها تأثیر عمده ای بر سیستم اجتماعی دارند و لذا چگونگی فعالیت های آنها باید به گونه ای باشد که در اثر آن زیانی به جامعه نرسد و در صورت رسیدن زیان، سازمانهای مربوط ملزم به جبران آن باشند. به عبارت دیگر، سازمانها نباید خود را مستقل از محیط بیرونی خود و به اصطلاح «تافته جدا بافته» بدانند، بلکه باید خود را جزئی از یک کل یعنی محیط بیرونی و اجتماع بدانند و باید اهداف و فعالیت های آنها در راستای آرمان های اجتماعی و رفاه و آسایش جامعه باشد. (مشبکی و شجاعی^{۲۱}، ۱۳۸۹).

بنابراین در این پژوهش به دنبال پاسخ به این پرسش هستیم که آیا دینداری منجر به ارتقای سلامت نظام اداری می شود یا خیر؟

۴- ادبیات و پیشینه تحقیق

¹⁷ mahdavi

¹⁸ Moshbeki&shojaee

دین اسلام دینی کامل، جامع و جهانی است که توسط پیامبر اکرم(ص) به عنوان آخرین فرستاده‌ی خداوند ابلاغ شده است. در قرن حاضر که عصر آشفتنگی روحی و روانی و عصر اضطراب است با تمسک به رهنمودهای دین مبین اسلام و بکارگیری دستورات شریعت می‌توان بر این بحران غلبه کرد. در این پژوهش نگاه به دین یک نگاه روانشناختی است. در حالی که واقعیت دین خارج از محدوده‌ی دانش ماست. می‌توان گفت که دین یک نظام عملی مبتنی بر اعتقادات است که در قلمرو ابعاد فردی و اجتماعی از جانب پروردگار برای هدایت انسان‌ها فرستاده شده و شامل عقاید، باورها، نگرش‌ها و رفتار است که با هم پیوند داشته و یک احساس جامعیت برای فرد تدارک می‌بیند (احمدی، ۱۳۸۷).

با قاطعیت می‌توان گفت که آموزه‌های قرآنی بهترین وسیله هم در پیشگیری از بیماری‌های روانی و هم دستیابی به آرامش و سلامت روانی است. ما می‌توانیم توسط حقایقی که در قرآن درباره‌ی انسان و صفات و حالات گوناگون روانی او آمده است به خوبی شخصیت انسانی خویش را رشد دهیم و همچنین عواملی را که در هماهنگ کردن شخصیت و تکامل و ایجاد بهداشت روانی ما تأثیر بسزایی دارند، بشناسیم. زیرا قرآن سخن آفریدگار انسان است و بدیهی است که با استناد به آیه ۱۴ سوره‌ی ملک " ألم يعلم من خلق و هو اللطیف الخبیر؛ " آیا آن خدایی که خلق را آفریده، عالم به اسرار آن‌ها نیست؟ و حال آنکه او به باطن و ظاهر همه‌ی امور عالم، آگاه است. "آفریدگار به طبیعت و اسرار آفرینش مخلوق خود دانایتر است(عبدالحسینی، ۱۳۸۶). در متون اسلامی روح و روان واقعیتی انکارناپذیر است. آفرینش روان، از آن خداست و حیات آن ابدی است. از دیدگاه قرآن، انسان ترکیبی از ماده و روان است و شرافت انسان، به روان اوست. معنای لغوی بهداشت روانی، سالم نگهداشتن روان از هر گونه آسیب است و همچنین در ایجاد آمادگی برای سازش منطقی با پیشامدهای مهم زندگی در محیط خانه، مدرسه، دانشگاه، محیط کار و غیره بسیار راهگشاست. احترام به شخصیت و حیثیت انسان بر همگان واجب است و تا زمانی که ارزش و جایگاه افراد نادیده گرفته شود، سلامت فکر، تعادل روان و بهبود روابط انسانی تحقق نخواهد یافت(جوهری، ۱۳۸۴)

جوشی و کوماری (۲۰۱۱)، اظهار می‌دارند که قدرت باورهای مذهبی در تشریح تأثیر مذهب بر سلامت روان مهم‌تر است و افراد با باورهای قوی‌تر مذهبی پریشانی کمتری نسبت به افرادی دارند که باورهای مذهبی‌شان ضعیف‌تر است.

آرامش روحی نشانه‌ی سلامت روان است و آن در پرتو عواملی بدست می‌آید. از مهم‌ترین عوامل مؤثر بر آرامش و سلامت روان، ایمان است. ایمان انسان را به پایداری در برابر رویدادهای ناگوار زندگی رهنمون می‌سازد به گونه‌ای که تا خدا نخواهد هیچ حادثه‌ای نمی‌تواند در آدمی تزلزل ایجاد نماید. مؤمن از هیچ چیز در این دنیا نمی‌ترسد چون می‌داند که تا خدا نخواهد هیچ انسانی یا قدرتی در دنیا قادر نیست به او ضرر رساند یا خیری را از او منع کند. به همین دلیل مؤمن واقعی انسانی است که امکان ندارد ترس و اضطراب بر او چیره شود "بلی من أسلم وجهه لله و هو محسن فله اجره عند ربه و لا خوف علیهم و لا هم یحزنون"؛ آری کسی که از هر جهت تسلیم حکم خدا گردید و نیکوکار گشت، مسلم اجرش نزد خدا بزرگ خواهد بود و او را هیچ خوف و اندیشه و هیچ حزن و اندوهی در دنیا و آخرت نخواهد بود. ایمان روابط اجتماعی را بهبود می‌بخشد و انسان سالم در پرتو ایمان به خدا، روابط اجتماعی مطلوب با دیگران برقرار می‌کند (عبدالحسینی، ۱۳۸۶). رسیدن به آرامش از رکن‌های مهم سلامت نظام اداری است که در سایه‌ی دینداری و بندگی خالصانه‌ی خداوند نصیب انسان می‌شود. در میان عبادت‌ها نیز نماز جایگاهی والا و ارزشمند دارد و نقش مهمی در ایجاد آرامش روح و روان ایفا می‌کند. توماس هایسلوپ می‌گوید: "مهم‌ترین راه ایجاد آرامش در روان و اعصاب انسان که من تاکنون شناخته‌ام، نماز است." یکی از روش‌های سودمند و کم نظیر برای درمان احساس گناه، توبه است؛ زیرا

توبه سبب آموزش گناهان و تقویت امید انسان به جلب خرسندی الهی است. بدین ترتیب، از اضطراب ناشی از اشتباه‌های گذشته فرد می‌کاهد؛ همچنین توبه، انسان را به اصلاح و خودسازی وا داشته و او را از ارتکاب دوباره‌ی گناهان باز می‌دارد. توبه، به بالا رفتن بهداشت روانی در فرد کمک می‌کند؛ زیرا بر اثر توبه دل، صفا می‌گیرد، روح، پاکیزه و زنگار گناه از قلب انسان زدوده می‌شود. توبه،

حالتی است که روان و روح را صیقل می‌دهد و به انسان سرزندگی و نشاط میبخشد، به گونه ایی که انسان، دیگر رغبتی به انجام دادن گناه ندارد(تقوی، ۱۳۸۶).

عوامل مؤثر بر سلامت نظام اداری

سلامت نظام اداری معلول عوامل متعددی است که برخی ریشه در ارزش ها و باورهای اعضای سازمانی دارد که اگر اصلاح و تقویت شود بسیاری از معضلات و ناهنجاری های اخلاقی سازمان ها رفع خواهد شد. برخی از مسائل نیز به داخل سازمان مرتبط است که یا ناشی از ساختارهای نامناسب موجود است یا ناشی از رفتارهای نادرست در ارتباط بین مدیران و کارکنان می باشد. برخی عوامل هم جنبه برون سازمانی دارد که شامل عوامل سیاسی و قضایی می شود.(شیخی، ۱۳۹۰).

فساد

فساد ریشه ی فعل لاتین "رومپر" به معنای شکستن است، بنابراین در فساد چیزی می شکند یا نقض می شود که آن ممکن است رفتار اخلاقی یا شیوه های قانونی و غالباً مقررات اداری باشد.(صفری و نائی،^{۲۲} ۱۴۵:۱۳۹۰)

فساد اداری

سوء استفاده از اختیار ها و امکانات عمومی توسط کارکنان دولت است. به عبارت دیگر رفتار و فعالیتهای فساد آمیزی که در سطح اجرایی توسط کارکنان دولت رخ می دهد، فساد اداری است.(اکرمن^{۲۳}:۵۵:۲۰۰۷)

نظام اداری

^{۲۲} Safari&naebi

^{۲۳} akraman

نظام اداری شبکه ای از روش ها، شیوه ها و قوانین و برنامه های اجرایی است که در زمینه های اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی برای اداره ساختار حکومتی کشورها بوجود آمده و فعالیت می- کند. (آریو، اسدی^{۲۴}: ۱۳۹۱).

نظام اداری به مجموعه سازمانها و نهاد های دولتی و عمومی اطلاق می شود که خدمات و کالاهای عمومی ارائه می دهند (شیخی محمد حسین^{۲۵}: ۱۰۰: ۱۳۹۰).

سلامت نظام اداری (سلامت سازمانی)

برخی از صاحب نظران علوم رفتاری مدیریت مانند وارن بنیس، سلامت سازمانی را معیار عملکرد سازمانی شمرده اند. شبیه اندام سالم، سازمان سالم، تطبیق پذیر و در حال رشد است. عده ای نیز سلامت سازمانی را وضعی می دانند که کلیه عوامل سازمانی قابلیت تامین اهداف سازمان را به طور مطلوب داشته باشند و بتوانند انحراف از هنجارهای اداری و قانونی و موانع اهداف سازمانی را در اسرع وقت شناسایی و تدابیر لازم و به هنگام را برای رفع آنها لحاظ نمایند. (الوانی و دانایی فرد^{۲۶}: ص ۳۵).

طبق ادبیات بیان شده تحقیقاتی توسط پژوهشگرانی انجام شده به عنوان نمونه چند مورد آورده می شود:

در مطالعه ای که در مورد روابط جهت گیری مذهبی و سلامت روان در دانشگاه رازی کرمانشاه بر دانشجویان در سال ۱۳۸۴ صورت گرفت نتایج نشان دادند که جهت گیری مناسکی با چهار بعد سلامت روانی همبستگی معنی داری دارد. نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون برای دخترها نشان داد که جهت گیری پایبندی به اخلاقیات تنها متغیر قوی در تبیین واریانس سلامت روانی آزمودنی ها است.

^{۲۴} Aruo asadi

^{۲۵} sheykhi

^{۲۶} Alvani&danayi fard

جانبرزگی (۱۳۸۶)، با تحقیقی که در سطح دانشگاه‌های تهران در مورد جهت‌گیری مذهبی و سلامت روان انجام دارد به این نتایج دست یافت که بین مذهب یا مذهبی بودن و سلامت روانی رابطه‌ای مستقیم وجود دارد. هر چه جهت‌گیری مذهبی درونیت‌تر می‌شود سلامت روانی بالاتر می‌رود. هر چه جهت‌گیری فرد در زمینه مذهبی بیرونیت‌تر می‌شود، احساس خستگی و نشانه‌های بدنی نیز بیشتر می‌شود. هر چه جهت‌گیری فرد بیرونیت‌تر می‌شود میزان اضطراب و بیخوابی فرد بیشتر می‌شود.

در مطالعه‌ای که شهین بیلاق و همکاران (۱۳۸۳)، بر روی دانشجویان دانشگاه شهید چمران اهواز انجام دادند بر اساس نتایج این پژوهش مسیرهای مستقیم از نگرش‌های مذهبی به خوشبینی، از خوشبینی به سلامت روانی و از سلامت روانی به سلامت جسمانی معنی‌دار بود؛ همچنین بطور غیر مستقیم نگرش‌های مذهبی بر سلامت روانی و جسمانی و خوشبینی بر سلامت جسمانی وجود دارد و رابطه‌ی مستقیمی بین این‌ها وجود ندارد.

۵- فرضیات تحقیق

فرضیه اصلی

➤ بین دینداری کارکنان و ارتقای سلامت نظام اداری رابطه‌ی معناداری وجود دارد.

فرضیات فرعی

✓ بین دینداری کارکنان و ارتقای سلامت نظام مدیریتی و اداری سازمان رابطه‌ی معناداری وجود دارد.

✓ بین دینداری کارکنان و ارتقای سلامت نظام اطلاع‌رسانی و آگاهی بخشی سازمان رابطه‌ی معناداری وجود دارد.

✓ بین دینداری کارکنان و ارتقای سلامت نظام قضایی سازمان رابطه‌ی معناداری وجود دارد.

✓ بین دینداری کارکنان و ارتقای سلامت نظام اجتماعی سازمان رابطه ی معنا داری وجود دارد.

۶- مواد و روش ها (روش تحقیق)

این تحقیق از نوع تجربی در حوزه تحقیقات توصیفی-پیمایشی می باشد چون روابط بین متغیرها را در جامعه بررسی و توصیف می کند. از سوی دیگر، این تحقیق از لحاظ نوع هدف، تحقیق کاربردی می باشد.

۷- ابزار و روش گردآوری اطلاعات

در تحقیق حاضر به منظور گردآوری اطلاعات از روش کتابخانه ای و میدانی استفاده می شود. در روش کتابخانه ای اطلاعات مورد نیاز برای ادبیات تحقیق و مبانی نظری، از طریق کتب و مقالات فارسی و لاتین و پایان نامه ها و مجلات مورد استفاده قرار گرفته است. یکی از ابزارهای رایج پژوهش های پیمایشی برای جمع آوری مستقیم داده ها پرسشنامه می باشد. در پژوهش حاضر برای جمع آوری اطلاعات میدانی از پرسشنامه استفاده شده است.

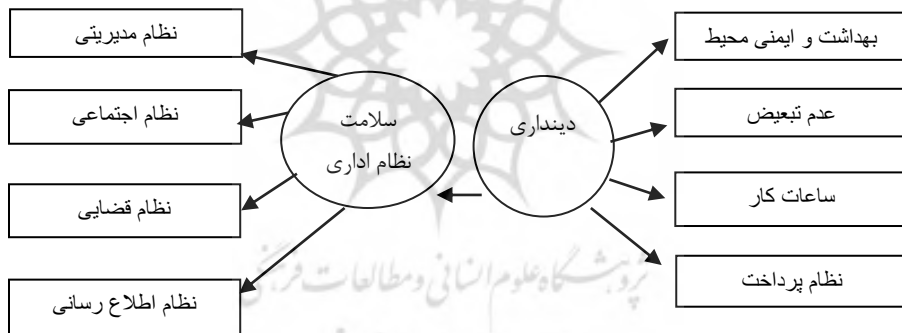
پرسشنامه به دو قسمت تقسیم می شود که در قسمت اول اطلاعات کلی و جمعیت شناختی از افراد پاسخ دهنده جمع آوری می گردد. در بخش دوم سؤالاتی در مورد متغیرهای تحقیق است طرحی گردیده و با استفاده از طیف پنج گزینه ای لیکرت امتیاز بندی شده است. سؤالات با عنایت به اهداف تحقیق و ماهیت موضوعی پژوهش حاضر، به شکل دو دسته پرسشنامه (مسئولیت پذیری اجتماعی و سلامت نظام اداری) با پاسخهای چند گزینه ای طراحی شده است.

پرسشنامه ی دینداری دارای ۱۸ گویه می باشد که پاسخ دهنده می بایست به سوال مورد نظر نمره ی ۵ تا ۵ را بدهد.

پرسشنامه ی سلامت نظام اداری دارای ۱۸ گویه همانند پرسشنامه ی دینداری می باشد در این تحقیق با توجه به جامعه ی آماری مورد پژوهش و با کمک جدول دمورگان، حدود ۳۲۲ نفر به عنوان نمونه انتخاب شدند. آزمودنیها در محل کار خود به پرسشنامه ها پاسخ دادند. پرسشنامه تحقیق حاضر پرسشنامه استاندارد است همچنین برای تأیید روایی آن از نظر چند تن از اساتید مدیریت دانشگاه تبریز استفاده شده است.

برای پایایی پرسشنامه با استفاده از نرم افزار **spss** مقدار آلفای کرونباخ اندازه گیری شد. ضریب آلفای کرونباخ به دست آمده برای پرسشنامه دینداری ۰,۷۵ و پرسشنامه سلامت نظام اداری ۰,۹۴ محاسبه گردید که مقدار ضریب بدست آمده برای پرسشنامه ها در حد نسبتاً بالایی است.

۸- مدل مفهومی تحقیق:

شکل (۱) _ شاخصه های بهبود کیفیت زندگی کاری و دینداری

۹- قلمرو و تحقیق

قلمرو زمانی:

توزیع پرسشنامه و جمع آوری اطلاعات در محدوده زمانی مشخص شده انجام میگردد. کل فرایند تحقیق از دی ماه ۱۳۹۵ شروع شده و تا پایان اردیبهشت ماه ۱۳۹۶ به طول خواهد انجامید.

قلمرو مکانی:

جامعه آماری مورد مطالعه در این پژوهش کلیه ی کارکنان دانشگاه های آزاد اسلامی استان آذربایجان شرقی، می باشد که نمونه مورد مطالعه از میان جامعه مذکور انتخاب می شود.

۱۰- روش تجزیه و تحلیل داده‌ها و آزمون فرضیه‌های آماری

برای تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده از نرم افزار SPSS در دوبخش آمار توصیفی و آمار استنباطی استفاده میشود. روش های تحلیل آماری توصیفی که شامل جداول و نمودارها، شاخص های گرایش مرکزی، و... که بیشتر در تحلیل تک متغیره مورد استفاده قرار گرفته است و در تحلیل استنباطی از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است.

فرضیه ی اصلی

➤ بین دینداری کارکنان و سلامت اداری کارکنان دانشگاه‌های سراسری استان آذربایجان شرقی رابطه‌ی معناداری وجود دارد.

نتایج بدست آمده از یافته‌ها بیانگر آنست که بین دینداری کارکنان و سلامت نظام اداری در سازمان رابطه ی معناداری وجود دارد . چرا که سطح معنی داری بدست آمده (۰,۰۱) کمتر از آلفای تحقیق است (۰,۰۵). پس نتیجه ی کلی این است که هر چه میزان دینداری بیشتر باشد به همان میزان

می‌توان به سلامت نظام اداری هم امید داشت. همبستگی معنادار و خطی با شدت معنی داری (۰,۳۴۱) می‌باشد. لذا فرضیه ی مورد نظر در این مطالعه به طور موقت "پذیرفته" می‌شود.

جدول ۱- ضریب همبستگی سلامت نظام اداری و دینداری

متغیر مستقل	متغیر وابسته	سلامت نظام اداری
دینداری	شدت	۰,۳۴۱
	سطح معنی داری	۰,۰۰۱
	تعداد	۳۲۲

آزمون فرضیه ۱:

➤ بین دینداری کارکنان و ارتقای سلامت نظام مدیریتی و اداری سازمان رابطه ی معناداری وجود دارد.

نتایج بدست آمده از یافته ها بیانگر آنست که بیندینداری کارکنان و ارتقای سلامت نظام مدیریتی و اداری سازمان رابطه ی معناداری وجود دارد. چرا که سطح معنی داری بدست آمده (۰,۰۱) کمتر از آلفای تحقیق (۰,۰۵) می‌باشد. نتیجه ی کلی اینست که هر چه دینداری بیشتر باشد ، سلامت نظام اداری بیشتر خواهد بود. شدت همبستگی برابر (۰,۳۲۳) میباشد. لذا فرضیه ی مورد نظر در این مطالعه به طور موقت "پذیرفته" می‌شود.

جدول ۲- ضریب همبستگی سلامت نظام اداری و دینداری

متغیر مستقل	متغیر وابسته	سلامت نظام اداری
نظام اداری	سلامت نظام اداری	

دینداری	شدت	۰,۳۲۳
	سطح معنی داری	۰,۰۰۱
	تعداد	۳۲۲

آزمون فرضیه ۲:

➤ بین دینداری کارکنان و ارتقای سلامت نظام اطلاع رسانی و آگاهی بخشی

سازمان رابطه ی معنا داری وجود دارد.

نتایج بدست آمده از یافته‌ها بیانگر آنست که بین دینداری کارکنان و ارتقای سلامت نظام اطلاع رسانی و آگاهی بخشی سازمان رابطه ی معنا داری وجود دارد. چرا که سطح معنی داری بدست آمده (۰,۰۲) کمتر از آلفای تحقیق (۰,۰۵) بوده است. و نتیجه کلی حاکی از آنست که هر چه دینداری بیشتر باشد، سلامت نظام اطلاع رسانی بیشتر است. شدت همبستگی برابر (۰,۳۱۱) بدست آمده است. لذا فرضیه ی مورد نظر در این مطالعه به طور موقت "پذیرفته" می‌شود.

جدول ۳- ضریب همبستگی سلامت نظام اطلاع رسانی و دینداری

متغیر مستقل	متغیر وابسته	سلامت نظام اطلاع رسانی
دینداری	شدت	۰,۳۱۱
	سطح معنی داری	۰,۰۰۲

۳۲۲	تعداد	
-----	-------	--

آزمون فرضیه ۳:

➤ بیندینداری کارکنان و ارتقای سلامت نظام قضایی سازمان رابطه‌ی معنا داری وجود دارد.

نتایج بدست آمده از یافته‌ها بیانگر آنست که بین دینداری کارکنان و ارتقای سلامت نظام قضایی سازمان رابطه‌ی معنا داری وجود دارد. چرا که سطح معناداری بدست آمده (۰,۰۱۳) کمتر از آلفای تحقیق (۰,۰۵) میباشد. نتیجه کلی اینست که هر چه دینداری بیشتر باشد، سلامت نظام قضایی بیشتر است. شدت همبستگی بدست آمده (۰,۲۵۰) میباشد. لذا فرضیه‌ی مورد نظر در این مطالعه به طور موقت "پذیرفته" میشود.

جدول ۴- ضریب همبستگی سلامت نظام قضایی و دینداری

متغیر مستقل	متغیر وابسته	سلامت نظام قضایی
دینداری	شدت	۰,۲۵۰
	سطح معنی داری	۰,۰۱۳
	تعداد	۳۲۲

آزمون فرضیه ۴:

➤ بین دینداری کارکنان و ارتقای سلامت نظام اجتماعی سازمان رابطه ی معنا داری وجود دارد.

نتایج بدست آمده از یافته ها بیانگر آنست که بین دینداری کارکنان و ارتقای سلامت نظام اجتماعی سازمان رابطه ی معنا داری وجود دارد. چرا که سطح معنی داری بدست آمده (۰,۰۰) کمتر از آلفای تحقیق (۰,۰۵) می باشد. نتیجه کلی اینست که هر چه دینداری بیشتر باشد، سلامت نظام اجتماعی بیشتر است. شدت همبستگی بدست آمده (۰,۴۰۰) می باشد. لذا فرضیه ی مورد نظر در این مطالعه به طور موقت " پذیرفته " میشود.

جدول ۵- ضریب همبستگی سلامت نظام اجتماعی و دینداری

متغیر مستقل	متغیر وابسته	سلامت نظام اجتماعی
دینداری	شدت	۰,۴۰۰
	سطح معنی داری	۰,۰۰۰
	تعداد	۳۲۲

نتیجه گیری

یافته های این پژوهش حاکی از این است که دینداری کارمندان دانشگاه در حد نسبتاً بالایی (۴,۱۳۵) از (۵) است. می توان بیان داشت به دلیل این که فرهنگ غالب بر جامعه فرهنگ اسلامی و دینی است لذا

باورها و اعتقادات افراد از آن تأثیر می‌پذیرد. در گویه‌های بعد اعتقادی اعتقاد به کلام خدا بودن قرآن بالاترین میانگین (۴٫۸۶ از ۵) را دارد.

دینداری و سلامت روانی همان‌گونه که در ادبیات نظری تأکید شده است رابطه‌ی مثبت و معناداری با سلامت نظام اداری کارکنان دانشگاه دارد و به نظر می‌رسد می‌توان با تقویت ابعاد دینداری کارکنان به خصوص بعد عاطفی، پیامدی و مناسکی زمینه‌ی بهتری جهت فراهم نمودن سلامت نظام اداری کارکنان دانشگاه فراهم نمود، البته باید سایر عوامل تأثیرگذار بر سلامت نظام اداری را در محیط کار در نظر گرفت و اقدامات لازم جهت تطبیق کار با شرایط روحی و روانی کارمندان را فراهم آورد.

منابع

- ۱) آر. میچل، ترنس. (۱۳۷۳). مردم در سازمان‌ها. ترجمه حسین شکرکن. تهران: انتشارات رشد.
- ۲) احمدی، و (۱۳۸۷)، بررسی رابطه‌ی بین نگرش‌های مذهبی و سلامت روان دانشجویان دانشگاه شهید چمران اهواز، پایان‌نامه‌ی کارشناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز.
- ۳) اسدی آریو، بررسی رابطه بین عوامل فردی و سازمانی با تعادل بین کار و زندگی، پایان‌نامه ارشد دانشگاه تهران، ۱۳۹۱.
- ۴) الوانی، مهدی و دانایی فرد، گفتارهایی در فلسفه‌ی تئوری‌های سازمان‌های دولتی، ص ۳۵.
- ۵) امامی، محمدحسن. (۱۳۸۵). انجمن مدیریت کیفیت ایران. نشریه شماره ۵۳.
- ۶) اکرمی ۱۹۷۸، به نقل از پایان‌نامه‌ی زهرا طباطبائی. ۱۳۹۰، بررسی عوامل فردی و سازمانی بر فساد اداری در شعب بانک سپه استان قم.
- ۷) پور ولی بهروز، بررسی عوامل موثر بر جلوگیری از تخلف کارکنان شاغل در نظام اداری، پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه علامه طباطبائی. ۱۳۸۷. ص ۱۲۷

- ۸) تقوی، س (۱۳۸۶)، برخی عوامل مؤثر بر بهداشت روان"، مجله‌ی طوبی، شمارهی ۱۶ و ۲۴.
- ۹) جان‌بزرگی، م (۱۳۸۶)، جهت‌گیری مذهبی و سلامت روان"، مجله‌ی پژوهشی دانشکده‌ی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شهید بهشتی، دوره‌ی ۳۱، شماره‌ی ۴، زمستان.
- ۱۰) صفری و نائی، رویکرد های مختلف در مبارزه با فساد، مجموع مقالات دومین همایش ملی و پژوهشی نظارت و بازرسی کشور، دانشگاه تهران ۱۳۸۰، صص ۱۴۵.
- ۱۱) شیخی، محمد حسین (۱۳۹۰). عوامل مؤثر بر سلامت نظام اداری و رشد ارزش های اخلاقی در آن، اسلام و پژوهش های مدیریتی، سال اول، شماره دوم، صص ۹۹-۱۲۶.
- ۱۲) گودرزی، م. (۱۳۸۸). "بررسی مبانی دینی اخلاقی حرفه ای معلمان از دیدگاه اندیشمندان مسلمان"، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه کردستان.
- ۱۳) علامه، م. (۱۳۸۷). "توسعه الگوی کیفیت زندگی کاری والتون بر مبنای ارزش های اسلامی (با تاکید بر نهج البلاغه) و تعیین تاثیر آن بر کاهش تنبذگی روانی"، رساله دکتری چاپ نشده، دانشگاه تربیت مدرس.
- ۱۴) مشبکی، اصغر، خلیلی شجاعی، وهاب (۱۳۸۹). بررسی رابطه فرهنگ سازمانی ومسئولیت اجتماعی سازمان ها (CSR) (وزارت نیرو به عنوان مورد)، جامعه شناسی کاربردی، سال بیست و یکم، شماره پیاپی (۴۰)، شماره چهارم، صص ۵۶-۳۷.
- 15) Shoaf, C. and et al. (2004). Improving performance and quality of work life. Huang Wiley Periodicals. Inc.
- 16) Morin, E. M., Morin, W. (2003). Quality of work life and firm performance: the case of teknika. Hec montreal, department of management, Canda.
- 17) Censidine, G. Callus, R. (2001). The quality of work life of Australian employees. The development of an index, university of Sydney

Abrates Ferreira.et,al(2010) , corporate corporate social (۱۸
responsibility and consumers perception of price.Social
Responsibility Journal.6(۲).

Duarte.Fehanda(2010) corporate social responsiility in a Brazilian (۱۹
mining company:"official" and diveryent narratives.Social
responsibility Journal.vol6 No1

Fleming. M , 2002, "what is safty culture?" rail way safety ever (۲۰
green house, available at: www.google.com/rwf/.

Joshi, S. Kumari, S. (2011). Religious beliefs and mental health: an (۲۱
empirical review", Delhi Psychiatry Journal Vol. 14 No.1, pp. 40-50.

Limel CrisoStomo.et.al(2011) Corporate Corporate Social (۲۲
Responsibility.firm Value and Financial Performance in
Brazil.social Responsibility Journal ۷(۲).

